

M.Ed. Semester - 3 (CBCS) Examination
OCT/NOV-2024 (NEW COURSE)
Elements of Bhartiya Chintan (Spl Core (New))

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

વિભાગ-૧

- પ્રશ્ન-૧ નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોનાં ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં આપો. (૨૦)
- 1) મૂલ્યોની પ્રકૃતિ વિશે ચર્ચા કરો અને તેમના વિવિધ સ્ત્રોતોને વિસ્તૃત રીતે જણાવો. મૂલ્યો વ્યક્તિગત અને સામાજિક વર્તનને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે?
 - 2) મૂલ્યોને દર્શનશાસ્ત્રની દ્રષ્ટિથી સમજાવો. વિવિધ દર્શનશાસ્ત્રીય વિચારધારાઓ માનવ જીવનમાં મૂલ્યોની વિભાવનાને કેવી રીતે જુએ છે?
 - 3) ભારતીય બંધારણમાં દર્શાવેલ નાગરિકોની મૂળભૂત ફરજો અને સરકારની મૂળભૂત ફરજો વિશે વિગતવાર જણાવો. આ ફરજો મૂલ્ય આધારિત સમાજને કેવી રીતે પ્રોત્સાહન આપે છે?
- પ્રશ્ન-૨(અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોનાં ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં આપો. (૧૦)
- 1) મૂલ્યોના મુખ્ય સ્ત્રોતો શું છે અને તેઓ વ્યક્તિગત વર્તન અને નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે?
 - 2) કુટુંબ, શિક્ષણ અને ધર્મ જેવી સામાજિક સંસ્થાઓ દ્વારા મૂલ્યોને કેવી રીતે આકાર આપવામાં આવે છે તેની ચર્ચા કરો.
 - 3) ભારતીય બંધારણમાં દર્શાવેલ નાગરિકોની મૂળભૂત ફરજો શા માટે મહત્વપૂર્ણ છે?
- પ્રશ્ન-૨(બ) નીચેના પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. (૦૫)
- 1) મૂલ્યોની રચનામાં મનોવિજ્ઞાન શું ભૂમિકા ભજવે છે?
 - 2) મૂલ્યોના વિકાસમાં સમાજ કેવી રીતે ફાળો આપે છે?
 - 3) ભારતીય સંસ્કૃતિમાં પાંચ મુખ્ય ગુણો શું છે?
 - 4) ભારતીય વિચારસરણીમાં 'યુનિવર્સલ લાઈફ'નો ખ્યાલ શું સૂચવે છે?
 - 5) બંધારણ મુજબ ભારતીય નાગરિકોની બે મૂળભૂત ફરજો જણાવો.

વિભાગ-૨

- પ્રશ્ન-૩ નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોનાં ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં આપો. (૨૦)
- 1) વ્યક્તિગત અને સામાજિક મૂલ્યોની તુલના કરો. વ્યક્તિગત હિત અને સામાજિક કલ્યાણના સંદર્ભમાં આંતરિક અને બાહ્ય મૂલ્યો નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે?
 - 2) ભૌતિક, સામાજિક, આર્થિક અને ધાર્મિક પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને સમાજમાં સમકાલીન મૂલ્ય સંકટના કારણોની ચર્ચા કરો. આ સંકટને પહોંચી વળવા માટે કયા શાંતિપૂર્ણ ઉકેલો લાગુ કરી શકાય?
 - 3) મૂલ્ય શિક્ષણ આપવામાં શાળાઓની ભૂમિકા સમજાવો. શિક્ષકો અભ્યાસક્રમમાં મૂલ્યોને કેવી રીતે એકીકૃત કરી શકે છે અને કઈ પ્રવૃત્તિઓ મૂલ્ય-આધારિત શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપી શકે તે જણાવો.
- પ્રશ્ન-૪(અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોનાં ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં આપો. (૧૦)
- 1) આજના સમાજમાં ઉભરતા મૂલ્યો શું છે અને તે સામાજિક વર્તનને કેવી રીતે આકાર આપે છે?
 - 2) ભગવદ ગીતામાંથી નિષ્કામ કર્મ અને સ્વધર્મના ખ્યાલની ચર્ચા કરો. તેઓ નૈતિક જીવનને કેવી રીતે પ્રોત્સાહન આપે છે?

- 3) મુલ્ય શિક્ષણ સંદર્ભે પેનલ ડિસ્કસનની ભૂમિકા ચર્ચો.
- પ્રશ્ન-૪(બ) નીચેના પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. (૦૫)
- 1) આંતરિક મૂલ્યો બાહ્ય મૂલ્યોથી કેવી રીતે અલગ છે?
 - 2) અસ્તાંગમાર્ગનો ખ્યાલ શું છે?
 - 3) કુરાન ન્યાય અને સામાજિક જવાબદારીઓ વિશે શું કહે છે?
 - 4) મૂલ્ય શિક્ષણની બે પરંપરાગત પદ્ધતિઓના નામ આપો.
 - 5) મૂલ્ય શિક્ષણની બે વ્યવહારિક પદ્ધતિઓ શું છે?

ENGLISH VERSION

SECTION-1

- Que-1 Give answer any two out of three from the following questions. Each answer should be in about 750 words. (20)
- 1) Discuss the nature of values and elaborate on their different sources. How do these values influence individual and societal behavior?
 - 2) Explain the philosophical understanding of values. How do different philosophical schools of thought view the concept of values in human life?
 - 3) Elaborate on the fundamental duties of citizens and the government as outlined in the Indian Constitution. How do these duties promote a value-driven society?
- Que-2(A) Give answer any two out of three from the following questions. Each answer should be in about 125 words. (10)
- 1) What are the key sources of values, and how do they influence individual behavior and decision-making?
 - 2) Discuss how values are shaped by social institutions such as family, education, and religion.
 - 3) Why are the fundamental duties of citizens as outlined in the Indian Constitution important?
- Que-2(B) Give answer the following five questions in short. (05)
- 1) What role does psychology play in the formation of values?
 - 2) How does society contribute to the development of values?
 - 3) What are the five cardinal virtues in Indian culture?
 - 4) What does the concept of 'universal life' in Indian thinking imply?
 - 5) Name two fundamental duties of Indian citizens as per the Constitution.

SECTION-2

- Que-3 Give answer any two out of three from the following questions. Each answer should be in about 750 words. (20)
- 1) Compare personal and social values. How do intrinsic and extrinsic values influence decision-making in the context of personal interest and societal welfare?
 - 2) Discuss the causes of the contemporary value crisis in society, focusing on material, social, economic, and religious factors. What peaceful solutions can be implemented to address this crisis?
 - 3) Explain the role of schools in imparting value education. How can teachers integrate values into the curriculum, and what activities can foster value-based learning?
- Que-4(A) Give answer any two out of three from the following questions. Each answer should be in about 125 words. (10)
- 1) What are emerging values in today's society, and how do they shape social behavior?
 - 2) Discuss the concept of Nishkam Karma and Swadharma from the Bhagwad Gita. How do they promote ethical living?
 - 3) Discuss the role of Panel Discussion regarding value education.
- Que-4(B) Give answer the following five questions in short. (05)
- 1) How are intrinsic values different from extrinsic values?
 - 2) What is the concept of Astangmarg?
 - 3) What does the Quran say about justice and social responsibilities?
 - 4) Name two traditional methods of value education.
 - 5) What are two practical methods of value education?
